

ҚР ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ МИНИСТРЛІГІ
С.Ж.АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РККАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ С.Д.
АСФЕНДИЯРОВА

Кафедра: Патологиялық физиология

Тақырыбы: Қартаюдың биологиялық, медициналық және әлеуметтік негіздері. Қартаю теориялары

Қабылдаған: Момбиева Жанар

Орындаған: Бегалы Балшірін

Курс: 2

Факультет: ЖМ

Топ: 20-02

Жоспары:

1. Қартаю туралы түсінік.
2. Қартаюдың этиологиясы және патогенезі.
3. Қартаю кезіңінде болатын организмдегі өзгерістері.
4. Қартаю кезеңінде болатын жасушалардағы өзгерістері.
5. Қартаю теориялары.
7. Жаңа заман көзқарасы
8. Қорытынды
9. Пайдаланылған әдебиеттер

Қартаю – биологиялық процесс; белгілі бір жасқа жеткеннен кейінгі организмнің мүмкіншіліктерінің үдемелі төмендеуі.

Геронтология– адамның және жануарлар организмiнiң қартаю заңдылықтарын зерттейтiн ғылым. Егде тартқан және қартайған адамдардың ауруларын клиникалық медицинаның **гериатрия** деп аталатын бөлiмi зерттейдi.

Мемлекет	Өмір сүру ұзақтығы	Зейнетақыға шығу жасы	Қарт адамдар саны %
1 Швейцария	82,75	64-65	23 %
2 Жопния	82,59	65	32 %
4 Исландия	82,3	67	17 %
5 Испания	82,33	65	23 %
5 Италия	82,09	65-60	27 %

Ал Қазақстанда адамның өмір сүру ұзақтығы 69 жасты құрайды.

Қартаюдың этиологиясы және патологиясы

Қартаюға әкелетін себеп шарттар туралы түсінік әлі толық тұжырымдалған жоқ. Ол туралы ұсынылған негізгі екі тұжырым бар.

1. Қартаю организмнің тіршілігінде жинақталған орны толмайтын бүліністердің нәтижесінде дамиды. Мұндай бүліндіргіш ықпалдарға табиғи жағдайларда радиобелсенді заттардың ыдырауынан, ғарыштық сәулелердің т.б. радиацияның қайнар көздерінен пайда болатын иондағыш сәулелер, организмдегі рН-тың және температураның өте аз мөлшерде кездейсоқ толқулары жатады. Сонымен бірге организмде заттардың еркін тотығуларынан пайда болатын радикалдар мен асқын тотықтар өте күшті бүліндіргіш әсер етеді.

Қартаюу кезінде организмде ДНҚ молекуласының немесе ДНҚ, РНҚ молекулаларының түзілуіне қажетті ферменттерінің бүлінуі жасушаларының тектік құралдарында мутация дамуына және тектік ақпараттардың өзгерістеріне әкелуі мүмкін. Шынында қартайған организмдерде хромосомалардың ауытқулары жиі байқалады. Осы келтірілгендердің нәтижесінде иммундық жүйенің қалыптыдан ауытқулары, аутоиммундық үрдістердің дамуы қартаюудың патогенезіне елеулі үлес қосатыны күмән келтірмейді.

2. Қартаюу дара тұлғалардың өмір ұзақтығын шектеуге бағытталған, жасушалардың тектік құралдарында алдын ала жазылған ақпараттарға байланысты. Кейбір адамдардың тым ерте қартаятыны және олардың кәріліктен туралы мәліметтер жиі кездеседі.

Қартаю кезінде адамдарда болатын өзгерістер:

- Тіннің серпімді талшықтарының және су мөлшерінің азаюынан тері жұқарып, қатпарланып әжім пайда бола бастайды.
- Шаш ағарып, сирейді,
- Көздің көруі, құлақ естуі нашарлайды, тіс түсе бастайды.
- Организмде дәнекер тіндердің өзгереді. Осыдан өкпеде, бауырда, жүректе, т.б. ішкі органдарда олардың атқаратын жұмысының бұзылуына әкелетін беріштенулер дамиды. Жара мен сүйек сынықтарының бітуі жастарға қарағанда баяу жүреді.
- Адамның жүйке жүйесінде, ішкі секреция бездерінде, иммундық, жүрек-қан тамырлар жүйелерінде елеулі өзгерістер байқалады. Жүйке жүйесінің өзгерістерінен шартты және шартсыз рефлексдер әлсірейді, есте сақтау қабілеті бұзылады.
- Жыныс, қалқанша, ұйқы бездерінің, гипофиздің, бүйрек үсті бездерінің, айырша бездің гормон өндіру қабілеттілігі төмендейді.
- Жүректің жиырылу күші кемиді, қан айналу көлемі азаяды.

Қартаю кезеңінде болатын жасушалардағы өзгерістері:

- ✓ Қартайған организмдерде ДНҚ, РНҚ, нәруыздар түзілуі, жасушалардың жаңаруы қатты азаяды;
- ✓ Жасушалардың ядорларының құрылымы өзгереді;
- ✓ Митохондрийдің көлемі үлкейіп, құрылымы бұзылады;
- ✓ Рибосома азайып, лизосомалар көбейеді;
- ✓ Плазмалемалары қалыңдайды;

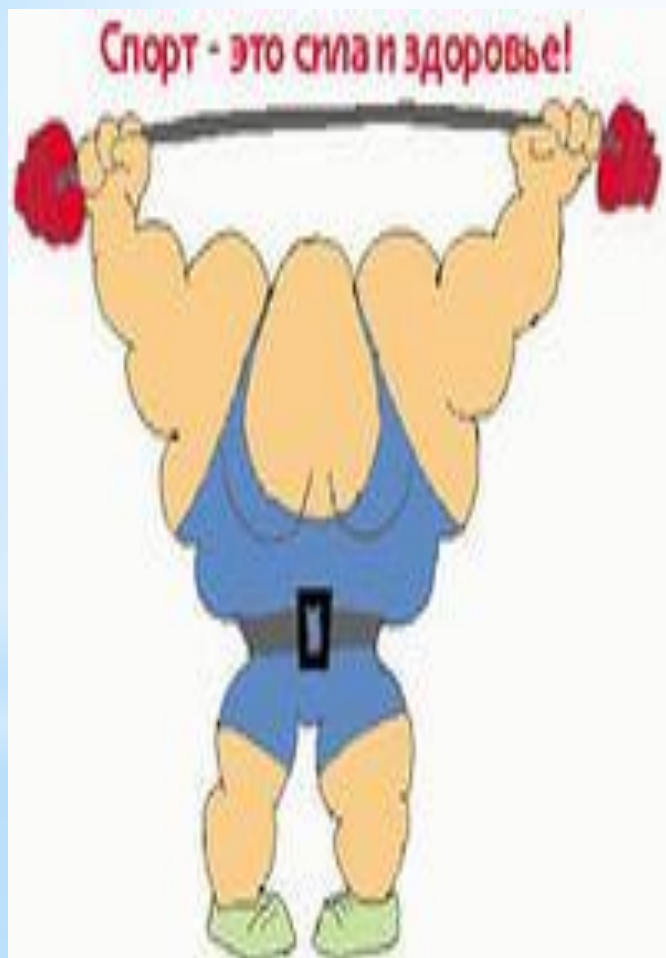
**Қартаю туралы 300 ден астам теориялар бар,
оларды үлкен екі топқа ажыратуға болады:**

1 топқа	2 топқа
Қартаю әр түрлі зақымданулар және олардың қайта қалпына келмеуінің салдарынан болады деп түсіндіреді	қартаю адамның геніне байланысты деп түсіндіреді.

Қартаю туралы негізгі медициналық теориялар

- 1. Теломераздық*
- 2. Бос радикалдық*
- 3. Нейро-эндокриндік*
- 4. Энергетикалық*
- 5. Молекулярлы-генетикалық*
- 6. Адаптация-регулярлық*

М. Рубнердің “Қуаттық қартаю теориясы”:

Әрбір ағзаның қуат қоры болады. Ағзаның қуат қорын жұмсауы дененің сыртқы мөлшеріне тәуелді болады. Яғни ағза дене сыртына жылуды қаншалықты көп шығарса, соншалықты энергия алдмасуы белсенді түрде болып, оның қоры тез таусылады және ондай ағзалар көп өмір сүрмейді. Сол себепті денемізді үнемі шынықтырып отырсақ адам жасы ұзақ болуы ықтималдылығы жоғары болады.

Прогерия

Адамның ерте қартаюу белгісі.(балалық шақтан бастап жедел қартаюу белгісі.)

Олардың терісінде қыртыстар пайда болып, шаштары ағарады,көздері нашар көреді,тамырлардың атеросклерозы т.б , яғни 20 жасқа жетпей-ақ нағыз кәрі адамға тән қартаюу құбылыстары дамиды. 2001 жылы Атырау облысының тұрғыны 9-10 жастағы Нұржан Уркешбаев

Не себепті жас балаларда ерте қартаю жүреді?

8 – хромосоманың қысқа иығында орналасқан ерте қартаюға жапты ген табылды. Бұл ген «геликейс» ферментін түзіп, ДНҚ молекуласының екіге ажырауын, гендердің әсерленуін қамтамасыз етіп адамның ерте қартаюына әкеліп соғады.

Қарт адамдарда көп кездесетін аурулар:

1. Жүрек жетіспеушілігі
2. Артериялық гипертензия
3. Қантты диабет
4. Паркинсонизм
5. Остоепороз және остеоартрит
6. Альцгеймер ауруы
7. Жүректің ишемиялық ауруы және т.б

Ерте қартаймайын немесе өмір жасымым ұзақ болсын десеңіз мына қағидаларды ұмытпағаныңыз

жөн:

- ✓ спортпен айналысыңыз;
- ✓ витаминдер қабылдаңыз ;
- ✓ сапалы және саналы түрде тамақтаныңыз;
- ✓ көп серуендеңіз;
- ✓ әрқашан белсенді қозғалыста болыңыз;
- ✓ оптимизмді болыңыз;

Колифорния Университетінің ғалымдары адамның қартаю ұзақтығын 50%-ға ұзартудың жолын тапты. Бұл зерттеулерді ғалымдар жеміс шырындарына жүргізген, себебі бұл шыбындармен адам гендерінде айтарлықтай ұқсастықтықтар бар. Тәжірибеде жасалған арнайы ферменттерді шыбындардың бойындағы әр түрлі клеткаларға енгізіп өмір сүру ұзақтығын 50% -ға дейін ұзартқан. Алайда, бұл тәжірибелер адамдарға қалай әсер ететіндігі толық зерттіліп, дәлелденіп белгілі бір жетістікке жете қойған жоқ.

Қорытынды

Бұл дүниеге келген тіршілік иелерінің барлығы міндетті түрде өмірдің барлық сатыларынан өтіп, соңында қартаяды және көз жұмады. Организмнің қартаюы болмай қоймайтын жағдай.

Пайдаланылған әдебиеттер:

*1. Әділман Нұрмұхамбетұлы, «Патофизиология»,
2007ж 648 бет 99-105 бет*

2. <http://kk.wikipedia.org/wiki/%D2%9A%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%8E>

3. <https://www.youtube.com/watch?v=4fYI5q8f16s>